

VERGİ MÜFETTİŞİNE İBRAZ EDİLEMİYEN DEFTER VE BELGELERİN AKİBETİ NE OLABİLİR ?

Mustafa Alpaslan

Dr., S.M.M.M / Türkiye, email: m.alpaslan@windowslive.com

Bilindiği gibi, vergi mükelleflerinin yasal olarak tutmak ve kullanmak zorunda olduğu defter ve belgeler ile ibrazı gerekli diğer kayıtların vergi incelemesine yetkili kimselere süresi içerisinde mazeretsiz olarak ibraz etmemesi halinde bu fiil defter ve belgelerin gizlenmesi, kaçakçılık suçunu oluşturmaktadır.¹ Bu fiilin yaptırımını 18 aydan 3 yıla kadar hapis cezasıdır.²

Diğer yandan, defter ve belgelerin ibraz edilmemesi fiilinin suç oluşturmadığı haller ise: ibraz isteğinin vergi incelemesine yetkili olmayanlarca yapılması halinde bu fiil suç teşkil etmez.³ Ayrıca, ibraz edilmeyen defter ve belgelerin mevcudiyeti noter kayıtları veya diğer şekillerde sabit olması zorunludur. Bunun yanı sıra defter ve belgeler dışındaki kayıtlar veya yardımcı materyalin ibraz edilmemesi halinde, suç oluşmaz.⁴

Burada yeri gelmişken üzerinde durulması gereken en önemli konu şudur: vergi incelemesinin VUK md. 139 hükmüne göre uygun bir şekilde yapılmış olması zorunludur. Başka bir ifade ile, vergi incelemesinin öncelikle mükellefin işyerinde yapılması esastır.⁵ Mükellefin işyeri vergi incelemesine uygun değilse ki, bu durum tutanak ile tespit edilmelidir. Mükellefin işyeri incelemeye uygun olmadığı hallerde vergi incelemesi inceleme elemanının (vergi müfettişliği adresindeki çalışma odasında) bürosunda devam edilir.(Bkz: ALPASLAN Mustafa, KAYA Eda, ALPASLAN Nazlı Gaye, Ödeme Emri, Met Matbaacılık, Ekim-2017, İzmir)

¹ Vergi müfettişlerine ibrazı zorunlu defter ve belgeler şunlardır: yevmiye defteri, kebir, envanter defteri, bu defterlerle ilgili bütün alış, satış faturaları, ücret bordroları ve deftere kaydedilmiş diğer fatura ve fatura yerine geçen belgeler

² VUK md.359/2

³ VUK md. 139

⁴ Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 6.7.2011 gün ve E:2011/5028-K:2011/4033 sayılı kararları.

⁵VUK md. 139/1. Bu konuda ayrıntılı araştırma yapacak olanlar için bkz. ALPASLAN Mustafa – SAKAL Mustafa, Vergi Hukuku Uygulaması, Ocak 2008, Grafmat Basım.

Citation/Atıf: ALPASLAN, M. (2025). VERGİ MÜFETTİŞİNE İBRAZ EDİLEMİYEN DEFTER VE BELGELERİN AKİBETİ NE OLABİLİR ? İZMİR SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER DAYANIŞMA DERGİSİ. 8(1): 115-117.

Corresponding Author/ Sorumlu Yazar:
Mustafa Alpaslan
E-mail: m.alpaslan@windowslive.com

Bu çalışma, Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Maliye Bakanlığı Vergi müfettişlerinin inceleme yetkisi bulunmaktadır. Vergi incelemesi konusunda SGK müfettişleri veya iş müfettişleri yetkili değildir.

Tutulması ve kullanılması zorunlu olan defter ve belgelerin vergi incelemesi dışında başka bir nedenle ibraz edilmesinin talep edilmesi halinde defterleri gizleme fiilinden bahsedilemez. Ayrıca, defter ve belgelerin mutlak surette tarh zamanışımı süresinde ibrazı talep olunabilir. Zamanışımının bitmesine 15 günden az bir süre kalması halinde defterlerin istenilmesi durumunda, defterleri ibraz etmeyen mükellef hakkında defterlerin gizlenme fiilinden bahsedilemez. Örneğin, 20 Aralık 2012 tarihinde tebliğ edilen bir yazı ile 2007 takvim yılına ait defter ve belgelerin ibrazı istenilmesi halinde 5 yıllık süre 5 Ocak 2012'de son bulacağından dolayı burada defterlerin gizlenmesi fiili söz konusu olamaz.

Netice olarak, mücbir sebepler nedeniyle defter, kayıt ve belgelerin ibrazı mümkün olmayabilir.⁶ Bu gibi durumlar bilindiği gibi VUK md. 13'de düzenlenmiştir. VUK md. 13'de yer alan ve 4 bent halinde sayılan mücbir sebeplerin malum olması veya ilgili tarafından tespit edilmesi zorunludur. Mücbir sebeplerden herhangi birinin mevcudiyeti halinde defter ve belgelerin ibraz edilmemesi halinde mücbir sebep ortadan kalkınca kadar suç oluşmaz.⁷

Seylap, sel, deprem, zelzele ve bazı tabi afetler nedeniyle kaybolan defter ve belgeler hakkında böyle bir durumun herkes tarafından biliniyor olduğu varsayıldığından bu durumun kanıtlanması zorunlu değildir. Çünkü bu gibi durumlarda Bakanlar Kurulu tarafından doğal afet ilan edilmektedir. Ancak, yangın, hırsızlık işyerinin nakli sırasında evrakların zayi olması gibi (su basması dahil, sel hariç) gibi zayi olma durumlarında zayi belgesi ile durum ispat edilebilir. Böyle bir durumun itfaiye raporu ve asliye ticaret mahkemesinden alınacak bir karar

ile tespiti zorunludur. Mücbir sebep nedeniyle defter, kayıt ve belgelerin ibraz edilmesi hiç mümkün olmasa, saklama ve gizleme yönünden VUK'nun 359. md hükmüne göre işlem yapılmaz. Ancak, kayıt, defter ve belgelerin ibraz edilmemesi dönem matrahının takdirine engel değildir. Böyle bir durum karşısında tarh edilecek vergiye 3 kat veya 1 kat VZC uygulanmaz. Diğer taraftan, kaybolan defter ve belge ile ilgili olarak asliye ticaret mahkemesinden alınabilecek zayi belgesi gereğince defterlerin gizleme ile ilgili suç oluşmayacağından dolayı hapis cezası ile ilgili bir sonuç ile karşılaşılmaz. Eğer, idare, mükellefin defter ve belgelerinin kaybolmadığını kanıtlarsa alınacak asliye ticaret mahkemesinin kararı bozulur. Bu durumda, mükellefin zayi belgesinin aksi idare tarafından kanıtlandığı için ceza uygulanır.⁸

Mevcudiyeti noter kayıtlarıyla sabit olan defter ve belgelerin ibraz edilmemesi halinde şu sonuçlar ortaya çıkabilir:

1)İdare tarafından takdir edilen matrah veya matrah farkı üzerinden resen gelir vergisi, KDV, geçici vergi tarh edilir. Ayrıca, tarh edilen vergilere ait 3 kat VZC uygulanır.⁹

2)Defter ve belgelerin gizleme fiili nedeniyle VUK 359/2 md hükmüne göre 18 aydan 3 yıla kadar hapis cezası ile yargılanmak üzere durum vergi müfettişinin suç raporu ile cumhuriyet savcılığına bildirilir.¹⁰

DEFTER VE BELGE GİZLEME SUÇU İLE İLGİLİ EMSALLER

1- Gizleme suçunun sübutu için defter ve belge isteme yazısının sanığa tebliğine ilişkin tevsik edici belgelerin dava dosyasında bulunması gerekir.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi 2021/9683 E., 2021/13095 K.

⁶ ÖZYER M.Ali, Vergi Usul Kanunu Uygulaması, HUD Yayınları, Mart 2008, 4. Baskı, s.71

⁷ Yargıtay 11. Ceza Dairesinin E:2001/6285-K:2001/784 sayılı ve 2.2.2001 günlü kararı.

⁸ Bkz. TOKAT Yakup, Defter ve Belge İbrazından Kaçınarak Vergi Sızıntısını Gizleyen Mükellef Hakkında Bir Yargı Kararı, Yaklaşım Dergisi, Kasım 2005, Sayı: 155, s.80

⁹ ALPASLAN Nazlı Gaye, Vergi İhtilafları ile İlgili Makale, Yorum ve İncelemeler, İzmir-2015

¹⁰ BAYKARA Bekir, Teori ve Pratik Yönleriyle Vergi ve Vergi Ceza Hukuku, HUD Yayınları, Aralık 2008, s.402

2- Aynı isteme yazısı ile birden fazla takvim yılına ait defter ve belgelerin incelenmek üzere ibrazının talep edilmesi halinde, tek bir “defter ve belge gizleme” suçu oluşur.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi 2018/2595 E., 2021/12944 K.

3- Gizleme suçu zarar değil tehlike suçu olduğundan ibraz etmeme nedeniyle salınacak kamu alacaklarının ödenip ödenmemesi hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun işletilmesine engel olmaz.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi 2016/4584 E., 2019/6244 K.

4- İşletmeyi devralan kişilerin defter ve belge ibraz etmeme (gizleme) suçundan sorumlu tutulabilmesi için belgelerin kendilerine devredildiği konusunda şüphe bulunmaması gerekir.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi K: 2019/4342

5- Dava zaman aşımı açısından, defter ve belgeleri gizleme suçunda suç tarihi, defter ve belgelerin ibrazına ilişkin istem yazısının tebliğ edilmesinden itibaren ibraz için verilen sürenin bitimini izleyen gündür.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi 2021/991 (Defter ve belge gizleme suçu ile ilgili emsal Yargıtay kararları LinkedIn 04.02.2025 tarihli Mehmet ALÇAY'dan alınmıştır.)